

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مبانی ازدواج و تشکیل خانواده

تالیف:

دکتر سید ابولقاسم مهری نژاد
"عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا (س)"

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۳

سرشناسه	مهری نژاد، سیدابوالقاسم، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	مبانی ازدواج و تشکیل خانواده/مؤلف ابوالقاسم مهری نژاد.
مشخصات نشر	تهران: آوای نور، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۱۹۲ ص:؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۹۹-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	زناشویی همسرگزینی خانواده
رده بندی کنگره	HQ/۷۴۳/م ۲ ۱۳۹۱
رده بندی دیویی	۸/۳۰۶
شماره کتابشناسی ملی	۲۹۲۴۶۱۹

مبانی ازدواج و تشکیل خانواده

تالیف: دکتر سید ابوالقاسم مهری نژاد

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ سوم ۱۳۹۳

تیراژ: ۵۰۰ جلد

صحافی: نشاط

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۹۹-۱

- تهران: خیابان انقلاب- خیابان ۱۲ فروردین- خیابان وحید نظری- پلاک ۹۹
- تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲ / همراه: ۰۹۱۲۲۰۰۴۵۵۷
- نمایندگی فروش ۱: تهران- خیابان انقلاب- شماره ۱۲۱۲- فروشگاه گوتنبرگ

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۱۰۵۰۰ تومان

"فهرست مطالب"

۷	پیش گفتار.....
۱۱	فصل اول : خانواده .....
۱۱	مقدمه.....
۱۲	نقش و کارکرد خانواده.....
۱۵	طبقه بندی خانواده ها.....
۲۹	فصل دوم : ازدواج و طلاق .....
۲۹	مقدمه.....
۳۳	عوامل موثر در انتخاب همسر.....
۴۱	ازدواج در اسلام.....
۴۷	ازدواج خویشاوندی.....
۵۴	راهبردهای انتخاب همسر در زنان و مردان.....
۵۶	ملاکهای انتخاب همسر.....
۷۲	مراحل انتخاب همسر.....
۷۶	مشاوره ازدواج.....
۷۸	انتخاب همسر.....
۸۸	طلاق.....
۱۰۱	فصل سوم : رضامندی زناشویی .....
۱۰۱	مقدمه.....
۱۰۲	سازگاری و رضامندی زناشویی.....
۱۰۵	انواع زوج ها.....

عوامل موثر بر رضامندی زناشویی	۱۰۸
ویژگی ازدواج‌های پایدار	۱۲۷
مدل‌های موجود درباره رضامندی زندگی	۱۳۱
فصل چهارم : تعارض در زندگی زناشویی	۱۳۵
مقدمه	۱۳۵
تعارضات سازنده و مخرب	۱۳۷
منابع تعارض	۱۴۱
نظریه‌های مربوط به منابع تعارض	۱۴۲
علل ناراضی‌تی زناشویی از دیدگاه نظریه عقلانی - عاطفی	۱۴۴
فصل پنجم : وضعیت ازدواج در فرزندان شاهد و ایثارگران	۱۴۷
مقدمه	۱۴۷
عوامل موثر بر رشد فرزندان شاهد	۱۴۸
راهبردهای انتخاب همسر در فرزندان شاهد	۱۵۴
ملاک‌های انتخاب همسر	۱۵۶
مراحل انتخاب همسر	۱۵۹
ازدواج فرزندان شاهد	۱۶۴
رضامندی زناشویی	۱۶۸
عوامل موثر در رضامندی زناشویی فرزندان شاهد	۱۶۹
ناراضامندی زناشویی در فرزندان شاهد	۱۷۱
طلاق در فرزندان شاهد	۱۷۵
فهرست منابع فارسی	۱۷۹
منابع انگلیسی	۱۸۷

پیشگفتار

ازدواج یکی از مراحل مهم زندگی انسان به شمار می‌رود و یافته‌های بسیار و گوناگون درباره جنبه‌های ازدواج، اهمیت آن را در سلامت جسمانی و روان شناختی انسان نشان می‌دهد. در دهه‌های اخیر، توجه بسیاری از پژوهشگران و متخصصان بالینی و خانواده به کیفیت روابط زناشویی، رضایت زوجین و تأثیر آن در سلامت خانواده جلب شده است. بطور کلی آنچه در مباحث روانشناسی ازدواج مورد توجه است، بررسی عوامل مؤثر بر ازدواج و عوامل ارتقاء دهنده شرایط کیفی آن است که مباحثی چون نقش عوامل مادی، فرهنگی، روانی و شخصیتی بر تصمیم‌گیری ازدواج و رضایت از آن را در بر می‌گیرد.

ازدواج به عنوان یکی از رویدادهای مهم مرحله انتقال به بزرگسالی، مقوله‌ای بسیار پیچیده است. شروع مطالعه علمی و دقیق در این مورد به سال ۱۹۳۰ بر می‌گردد. اما بطور گسترده‌تر در سال ۱۹۳۱ تغییراتی عمیق در پژوهشهای مربوط به آن صورت گرفت. اولین تحقیق منتشر شده در مورد روانشناسی ازدواج اثر ترمن و همکارانش (۱۹۸۴)^۱ بود. آنها تلاش کردند به این سؤال پاسخ دهند که چه تفاوت‌هایی می‌تواند بین ازدواج موفق و ناموفق وجود داشته باشد.

بطور کلی می‌توان گفت در **روانشناسی ازدواج** دو دسته مبحث کلی مورد توجه است: یک دسته مباحثی است که به شرایط قبل از ازدواج و در واقع به مرحله تصمیم‌گیری برای ازدواج مربوط می‌شود، دسته دیگر مطالبی را شامل می‌شود که به مراحل حین ازدواج و بعد از ازدواج مربوط هستند.

در مرحله اول تلاش می‌شود سؤالاتی از این قبیل پاسخ داده شود که یک فرد چگونه می‌تواند زوج مناسبی برای خود انتخاب کند؟ در انتخاب زوج چه اولویت‌هایی را مد نظر قرار دهد؟ آیا شرایط مادی مهمتر هستند یا شرایط خانوادگی و فرهنگی؟ عوامل شخصیتی تا چه اندازه می‌تواند ازدواج موفق را پیش‌بینی کند؟ آیا تناسب و همانندی در صفات شخصیتی مهمتر است یا مکمل بودن این خصوصیات؟ و چگونه می‌توان فهمید دو نفر از لحاظ شخصیتی چقدر با یکدیگر تناسب دارند. در روانشناسی ازدواج تلاش شده با انجام تحقیقاتی به سؤالات فوق پاسخهای مناسب داده شود و نتایج یافته‌ها در فرآیند مشاوره ازدواج در اختیار افراد قرار گیرد.

آنچه در فرآیند مشاوره ازدواج در این مرحله مورد توجه است، رعایت اصل تناسب و اصل اولویت بندی است. بر اساس اصل تناسب، هر اندازه افراد از لحاظ شرایط مادی، فرهنگی، شخصیتی و تحصیلی متناسب با یکدیگر باشند، ازدواج موفقتری خواهند داشت. بر این اساس به همان اندازه که ازدواج یک فرد از طبقه اقتصادی بسیار بالا با فردی از طبقه اقتصادی پایین عدم هماهنگی و در نتیجه احتمال عدم موفقیت را به همراه خواهد داشت، عدم تناسب ویژگیهای شخصیتی نیز (حتی بیشتر) مشکلات عمیق را بروز خواهد داد. ازدواج یک فرد با ویژگی شخصیتی، برونگرایی با فردی با ویژگی شخصیتی درونگرایی را تصور کنید. حال با توجه به اینکه افراد برونگرا تمایلات شدید به شرایط بیرونی مثل برقراری روابط اجتماعی و حضور در جمع دارند و افراد درونگرا برعکس تنهایی را بیشتر می‌پسندند، به نظر شما زوجی که یکی درونگرا و دیگری برونگراست ازدواج موفق خواهد داشت. بر اساس اصل اولویت بندی گفته می‌شود چون در عمل، امکان ازدواج با فردی که از تمام جنبه‌ها مطابق با شرایط و ملاکهای

موردنظر فرد باشد پایین است، بنابراین توصیه می‌شود با اولویت بندی و امتیاز دهی به هر یک از جنبه‌های مورد ملاحظه، تصمیم‌گیری آسانتر گردد. این نوع اولویت بندی در کلیه تصمیم‌گیریها مورد نظر است.

دخترپسری که با ازدواج تصمیم به آغاز زندگی مشترک زیر یک سقف می‌گیرند، تفاوت‌های عمیقی دارند که بخشی از آن به تفاوت‌های زن و مرد و بخش دیگر به تفاوت‌های اقتصادی، فرهنگی، تربیتی و خانوادگی آنان باز می‌گردد. از این رورسیدن به یک خط تعادل مشترک حداقل در اوائل زندگی به نظر مشکل می‌رسد زیرا در این هنگام با توجه به ویژگی آرمان‌گرایی زوجین، این تفاوت‌ها کمتر جدی به نظر می‌آیند.

اهمیت امر ازدواج و تأثیر آن بر شرایط بعدی زندگی از یک سو و نبود پژوهش یا تألیفی جامع با موضوعیت ازدواج فرزندان شاهد از سوی دیگر، موجب شد نگارنده به گردآوری مجموعه‌ای فراگیر در این خصوص پردازد. زیرا توجه به خانواده شاهد که عزیزترین داشته‌های خود را در راه آرمان‌های متعالی و والای خود، بی‌هیچ چشمداشتی ایثار کرده اند هر چه باشد، بی‌تردید در برابر آن همه ایثار و صداقت بسی ناچیز است.

زندگی بسیاری از خانواده‌های شاهد و بالخصوص همسران شهدای معظم‌الکوی کاملی برای خانواده‌های دیگر است. بسیاری از همسران به تنهایی هم‌نقش پدر را و هم‌نقش مادر را ایفا کرده‌اند. گردآوری این مجموعه با عنوان خاص به معنای ویژه بودن مشکلات خانواده شاهد نیست. آنچه برای خانواده شاهد (فقدان عزیز یا عزیزان خود) رخ داده برای هر یک از افراد جامعه احتمال می‌باشد. از این رو همانطور که هر فرد عزیز از دست داده با مشکلاتی مواجه می‌گردد، خانواده‌های معظم شاهد نیز در ادامه زندگی خود با مسائلی روبه‌رو می‌شوند که نیازمند بررسی و رسیدگی است. این توجه در واقع نوعی قدرشناسی و ارزش‌گذاری به راه و عمل ایثارگران همیشه جاویدی است که پربهترین دارایی خود را ایثار نموده‌اند و همچنین خانواده‌های آنان که با انواع کاستی‌ها دست و پنجه نرم کرده‌اند. البته منکر این احساس نیستیم که خود را مدیون خانواده‌های محترم شهدای دانیم و هر چه برای آنان انجام دهیم، ما را سیراب نمی‌کند.

از این رو و در راستای انجام از دواج‌های مناسب، عقلانی، موفق تر و در نهایت آرامش روحی و روانی فرزندان شاهد، توان علمی و تجارب خویش را به این عزیزان، تقدیم می‌نماییم.

در اینجا لازم می‌دانم از همکاری حوزه امور اجتماعی و مشاوره و مددکاری و همچنین حوزه پژوهش بنیاد شهید و امور ایثارگران برای چاپ این اثر و نیز از راهنمایی‌های ارزنده حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای احمد مازنی مدیر کل امور اجتماعی و مددکاری بنیاد شهید و امور ایثارگران تشکر و قدردانی کنم.

دکتر سید ابوالقاسم مهری نژاد
عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء (س)